

Teaterns sanna mästare hittar man lättast långt bortom scenen. Och de brukar inte vara intresserade av att använda teatern för att upprepa konventioner och klichéer. De söker sig fram till den friska källan, till de livets strömmar som undviker institutioner och arenor och alla de människor som anstränger sig att kopiera ett eller annat gångbart uttryck. Vad vi gör är nämligen att kopiera – istället för att skapa världar med fokus på publiken, till och med beroende av att föra en debatt med den, att söka de mäktiga känslor som rör sig under ytan. Och inget kan blottlägga dolda passioner bättre än teatern.

Oftast vänder jag mig till skönlitteraturen för att få vägledning. Varje dag tänker jag på de författare som för nära hundra år sedan, både profetiskt och välformulerat, beskrev våra europeiska gudars fall, den skymning som svepte in vår civilisation i ett mörker som ännu inte har skingrats – alltså Franz Kafka, Thomas Mann och Marcel Proust; idag skulle jag också vilja räkna J.C. Coetzee till dessa profeter.

Deras gemensamma uppfattning att världen nått sitt ofrånkomliga slut – inte Jorden, men formerna för mänskliga relationer, liksom att den sociala ordningen upplösts – drabbar oss obönhörligt här och nu. Oss som lever efter världsundergången. Som konfronteras med brott och konflikter, vilka varje dag flamar upp på nya ställen, snabbare än till och med de överallt närvarande medierna hinner täcka. Dessa brandhärddar blir fort tråkiga och försvinner ur medierapporteringen, för att aldrig återkomma. Och lämnar oss hjälplösa, skräckslagna och vanmäktiga. Vi förmår inte längre bygga befästningsverk, och de murar vi så oförtröttligt reser kan inte skydda oss från någonting överhuvudtaget – tvärtom, de kräver i sin tur skydd och underhåll som dränerar oss på en stor del av vår livsenergi. Vi äger inte längre styrkan att försöka skaffa oss en skymt av det som ligger innanför porten, bakom muren. Och det är just därför som teatern bör finnas till, det är i detta den bör hämta sin styrka: av att spana in mot den plats som är förbjuden att skåda.

“Legenden strävar efter att förklara det som inte kan förklaras. Och eftersom den utgår från sanningen måste den uppnå det oförklarliga” – så beskriver Kafka förvandlingen av Prometheuslegenden. Det är min fasta övertygelse att detsamma borde gälla teatern. Och det är den sortens teater, en teater som utgår från sanningen och uppnår det oförklarliga, som jag önskar alla dem som skapar den – på scenen och i publiken – och det av hela mitt hjärta.